

1. Гужанова Т.С. Місце «Методики формування мовленнєвої компетенції дошкільників» у підготовці майбутніх вихователів. /Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі: зб. Науково-методичних праць/ за заг. ред. О.О. Максимової, М.А. Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2019. – 258., С.10–12.

Гужанова Т. С.

кандидат філологічних наук

доцент кафедри дошкільної освіти і педагогічних інновацій

ЖДУ імені Івана Франка

**МІСЦЕ «МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ.**

Мовленнєвий розвиток дитини є головним інструментом, за допомогою якого вона встановлює контакт із довкіллям і завдяки якому відбувається соціалізація дитини. Також, мовленнєва компетенція є однією з провідних базисних характеристик особистості, яка формується на етапі дошкільного дитинства.

Мета статті: розкрити поняття мовленнєва компетентність та окреслити шляхи підготовки майбутніх вихователів до роботи з формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.

Актуальність проблеми формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку обумовлюється пріоритетними напрямками Державної національної програми “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), Базовим компонентом Дошкільної освіти, Законів України “Про освіту”, “Про дошкільну освіту”.

На сьогодні ідеї компетентнісного підходу підтримуються як вітчизняними вченими (І. Д. Бех, А. М. Богуш, І. І. Зарубінська, О. Л. Кононко, Ю. В. Рібцун та ін.), так і представниками близького (А. М. Гогоберідзе, Р. М. Грановська, І. О. Зимня, Л. О. Парамонова, О. Г. Юдіна та ін.) та далекого (Р. Bimmel, К. Kleppin, G. Neuner, S. Neuner, U. Rampillon та ін.) зарубіжжя. Компетентнісний підхід стає радикальним засобом модернізації (Д. Б. Ельконін);

виступає оновленням змісту освіти у відповідь на зміни суспільно-економічної реальності (І. Д. Фрумін); перетворюється на узагальнену умову ефективної діяльності за межами „навчальних сюжетів і навчальних ситуацій” (В. О. Болотов).

Проблемі формування мовленнєвої компетенції приділено велику увагу в дослідженнях А.М. Богуш, Л. Варзацької, М. Вашуленка, С. Карамана, В. Карасика, Ю. Караулова, Л. Мацько, Л. Паламар, М. Пентилюк, Л. Скуратівського, Г. Шелехової, З. Бакум та ін. Разом із тим потрібно зазначити, що компетентнісний аспект формування національно-мовної особистості недостатньо вивчений у вітчизняній лінгводидактиці [1, с. 3].

Постає питання якісної підготовки майбутнього вихователя до реалізації завдань формування мовленнєвої компетенції дітей у сучасному дошкільному навчальному закладі.

Підготовка майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу має свою специфіку, пов'язану з віковими та індивідуально-психологічними особливостями вихованців; особливостями навчально-виховного процесу в сучасних дошкільних навчальних закладах. Вихователі дошкільних закладів повинні розвивати усне мовлення дітей, навчати їх рідної мови, формувати культуру мовленнєвого спілкування.

Ефективність даної роботи значною мірою залежить від вдало розробленої системи педагогічного впливу, педагогічних умінь і навичок вихователя, його мовлення як взірця для дітей.

Мовленнєве спілкування дітей відбувається у процесі формування комунікативно-мовленнєвої діяльності. Її зміст пов'язаний з формуванням когнітивно-комунікативної, орієнтувально-планувальної, організаційно-комунікативної, мовленнєвої, комунікативно-діяльнісної компетенцій [2, с. 95].

Мовленнєва компетентність - це вміння адекватно й доречно користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності [3, с. 5-10].

Дитина має бути здатною користуватися рідною мовою як засобом мовленнєвої взаємодії в товаристві людей, знаходити своє місце серед них, розуміти їх і бути зрозумілою, узгоджувати власні бажання з намірами інших учасників. Головною умовою є своєчасно сформована мовленнєва компетентність у дошкільному віці для подальшого успішного навчання у школі. Розумне поєднання традицій та інновацій у сучасній організації мовленнєвої роботи з дошкільниками забезпечить її ефективність, реалізацію завдань, визначених у новій редакції Базового компонента дошкільної освіти.

Мовленнєве виховання пов'язане з вихованням у дошкільнят любові, поважного ставлення до рідної мови як скарбниці, виховання прагнення правильно, культурно, красиво говорити рідною мовою.

Згідно Базового компоненту дошкільної освіти України, мовленнєва діяльність дошкільника визначається відповідною віку мовленнєвою та мовною зрілістю, рівнем оволодіння елементами грамоти, сформованістю ставлення до використання слова у взаєминах з дорослими та дітьми, розвиненістю комунікативних здібностей [4, с. 243].

Як складова мовленнєвої діяльності дитини мовна компетентність передбачає сформованість фонетичної, лексичної та граматичної складових. Їх єдність забезпечує розуміння дитиною мовлення партнерів по спільній діяльності, розвиває її зв'язне розмовне мовлення, його чіткість, сприяє оволодінню вмінням читати, а згодом й писати. Мовленнєва компетентність як складова мовленнєвої діяльності, забезпечує вміння дитини підтримувати мовленнєву взаємодію з іншими, вибудовувати логіку висловлювань, забезпечувати мовленнєве взаєморозуміння з дорослими та однолітками, формувати комунікативні здібності, мовленнєве самовираження, розвивати соціальне мовлення (вміння презентувати себе оточуючим, виражати особисту позицію по відношенню до інших тощо).

Становлення мовленнєвої особистості в дошкільному віці передбачає оволодіння рідною мовою, яка здебільшого є побутовою, ситуативною, експресивною, уривчастою за своєю суттю. Вдосконалення мовленнєвої діяльності має базуватися на урізноманітненні й зростанні її змістовності,

наявності належних мовленнєвих еталонів на активному поєднанні слова з практичною діяльністю дошкільника.

Важливим для вирішення проблеми формування мовленнєвої компетентності дошкільника є вивчення майбутніми вихователями курсу "Методика формування мовленнєвої компетентності дошкільників". Методиці формування мовленнєвої компетентності в дошкільному закладі як науці належить провідна роль у системі підготовки вихователя дошкільного закладу, тому що майбутній вихователь повинен не тільки досконало володіти теоретичними положеннями методики, знати прийоми, методи, засоби розвитку мовлення, а й набути практичних умінь і навичок.

Метою даного курсу є вивчення студентами й узагальнення сучасних технологій формування мовленнєвої компетентності дошкільника. А основним завданням – оволодіння студентами вміннями та навичками організації педагогічного процесу на основі сучасних технологій формування мовленнєвої компетентності дошкільника.

Майбутні вихователі, вивчаючи даний курс, повинні знати теоретичні поняття мовленнєвого розвитку, навчання рідної мови та мовленнєвого виховання; питання теорії і методики формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. Студенти повинні вміти планувати роботу з розвитку мовлення в дошкільному закладі та моделювати заняття з розвитку мовлення в різних вікових групах, обстежувати мовленнєву готовність дитини до школи.

Звертається увага студентів на те, що робота з формування мовленнєвої компетентності дошкільників здійснюється як на спеціальних заняттях так і в процесі організації різних видів дитячої діяльності.

Формування мовленнєвих і комунікативних компетенцій майбутніх вихователів відбувається шляхом поглиблення знань про функціонально-стилістичну систему української мови, засвоєння норм мовленнєвої поведінки в різних сферах і ситуаціях спілкування та вдосконалення умінь та навичок спілкування в науковій та офіційно-діловій сферах, оволодіння різноманітними стратегіями і тактиками ефективної комунікації, виховання потреби самоосвіти і самооцінки для постійного вдосконалення мовленнєвої діяльності; розвитку

вмінь і навичок викладати свої думки, дискутувати, використовуючи різні способи аргументації, вести діалог із співрозмовниками, дотримуючись правил мовленнєвого етикету; працювати з різними типами текстів, у тому числі й з мовними формами різних жанрів і стилів; оволодіння вміннями сприймати, аналізувати, зіставляти мовні явища й факти, коментувати їх, оцінювати їх під з точки зору нормативності, відповідності ситуації спілкування.

Отже, необхідно звертати особливу увагу на розвиток процесу формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку, адже саме мовлення є унікальною формою діяльності дитини, це результат її зусиль в освоєнні життєвого простору, який її оточує і потрібно щоб цей результат, а саме мовленнєва компетенція дитини була правильно сформована. Але ефективність роботи з формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку залежить насамперед від професіоналізму вихователя, його вміння організувати і здійснювати цей процес у різних вікових групах дошкільного закладу відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти //Початкова школа: Науково-методичний журнал. - 2010. - №9. - С. 3.
2. Богущ А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика. – К. : Вища шк., 2007. – 542 с.
3. Подліна С.В. Розвиток мовленнєвої компетенції // Дошкільний навчальний заклад. - 2012. - №1. - С. 5-10.
4. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні:[наук.-метод. посіб. / наук. ред. О. Л. Кононко]. – К.: Ред. журн.«Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.